

Mari Suominen
Tieto- ja turvallisuusosasto, Tieliikenne ja kuljetusketjut -yksikkö

Satu Kaskinen
Verkko- ja palveluosasto, Verkkojen hallinta- ja paikannusyksikkö

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle tuotesektorilainsäädännön uudistamiseksi liittyviksi laeiksi (HE 41/2026 vp)

Liikenne- ja viestintäministeriön asiantuntijalausunto

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle tuotesektorilainsäädännön uudistamiseksi liittyviksi laeiksi (HE 41/2026 vp). Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Tausta

Työ- ja elinkeinoministeriön lakiesityksessä ehdotetaan uutta useilla tuotesektoreilla sovellettavaa lakia (HE 41/2026 vp). Ehdotettu lakiesitys liittyy EU:n sisämarkkinoiden hätätilaa koskevaan säädöspakettiin (jäljempänä IMERA), jossa säädettiin eräiden tuotteiden markkinoille saattamisesta vakavan hätätilan aikana.

Voimassa olevissa EU:n harmonisoiduissa tuotesektorikohtaisissa direktiiveissä säädetään tuotteiden turvallisuusvaatimuksista ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä, mutta ne eivät sisällä jäsenmaille mahdollisuutta poiketa hätätilanteessa yhdenmukaistetuista säännöistä. IMERA-säädöspaketti sisälsi kaksi EU-asetusta ((EU) 2024/2747 ja (EU) 2024/2748) sekä direktiivin (EU) 2024/2749. Direktiivillä muutettiin useita unionin harmonisoitua tuotelainsäädäntöön kuuluvia direktiivejä, jotta poikkeavat vaatimustenmukaisuuden arviointiin liittyvät menettelyt olisivat mahdollisia vakavissa hätätilanteissa määritellyn prosessin mukaisesti.

Kuten hallituksen esityksessä tuodaan esiin EU-säätelyn ja lakiesityksen tarkoituksena on mahdollistaa eräiden tuotelainsäädäntöön kuuluvien tuotteiden nopea markkinoille saattaminen ja vapaa liikkuminen myös poikkeuksellisissa vakavissa kriisitilanteissa, joissa markkinaehtoiset ratkaisut eivät riittäisi yhteiskunnan toimintakyvyn varmistamiseen. Kyse on määräaikaisista poikkeusmenettelyistä, joilla poikettaisiin normaaliolojen vaatimustenmukaisuuden arviointivaatimuksista. Hätätilan aikana ilmoitetun laitoksen vaatimustenmukaisuusarviointi -toimintaa olisi mahdollista tehostaa ja/tai priorisoida siten, että kriittiset tuotteet saisivat etusijan vaatimustenmukaisuudenarvioinneissa. Pyrkimyksenä on turvata kriittisten tuotteiden saatavuus vakavissa poikkeusoloissa.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä ennakkovalvontaa vakaviin häiriö- ja poikkeustilanteisiin. Ministeriö kannattaa uuden poikkeuslain antamista, jossa olisi tarvittavat säännökset esim. poikkeusluvasta ja sen ehdoista, ilmoitettujen laitosten velvoitteista, valvonnasta, seuraamuksista sekä tiedonsaannista, yhteistyöstä ja ilmoittamisvelvoitteista.

Harmonisoituun tuotelainsäädäntöön kuuluvat kuljetettavat painelaitteet ja radiolaitteet

LVM:n hallinnonalalta nyt täytäntöön pantavaan lainsäädäntöön sisältyvät radiolaitteet ja vaarallisia aineita kuljettavat painelaitteet. Jälkimmäisestä säädetään kuljetettavista painelaitteista sekä neuvoston direktiivien 76/767/ETY, 84/525/ETY, 84/526/ETY, 84/527/ETY ja 1999/36/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (2010/35/EU, jäljempänä TPED-direktiivi). Radiolaitteista säädetään radiolaitteiden asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta ja direktiivin 1999/5/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (2014/53/EU (RED), jäljempänä radiolaitedirektiivi). Radiolaitedirektiivi on täytäntöön pantu muun muassa sähköisen viestinnän palveluista annetulla lailla (917/2014).

TPED-direktiivin tavoitteena on vapaan liikkuvuuden lisäksi mm. taata markkinoille saattaminen ja yhdenmukaiset painelaitteiden arviointi- ja uudelleenarviointimenettelyt koko EU:n alueella. Kuljetettavien painelaitteiden turvallisuus ja vaatimustenmukaisuus varmistetaan menettelyillä, joita suorittavat ilmoitetut laitokset. TPED-direktiivin sääntely on kansallisesti täytön pantu vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetulla lailla (541/2023) ja sen nojalla annetuilla säännöksillä ja Liikenne- ja viestintäviraston määräyksillä.

LVM katsoo, että vakavassa hätä- ja poikkeustilanteessa ei tule poiketa normaaliolojen viranomaisten toimivaltajoista.

Poikkeusluvan myöntäminen ja poikkeusluvan sisältö

Ehdotetun lain 5 §:ssä säädettäisiin toimivaltaisesta viranomaisesta, joka voisi talouden toimijan perustellusta hakemuksesta myöntää poikkeusluvan, jos lain ehdot täyttävät. Poikkeusluvalla voitaisiin saattaa markkinoille tuotteita, joille ei olisi tehty vaadittavaa ilmoitetun laitoksen suorittamaa vaatimustenmukaisuuden arviointia. Poikkeuslupa myönnettäisiin vain rajatuissa tapauksissa.

Liikenne- ja viestintäministeriö on valmistelun aikana antamassaan lausunnossa nostanut esille, että samaan tuotteeseen kohdistuu päällekkäistä sääntelyä eri viranomaisten aloilta erityisesti radiolaitedirektiivin osalta. Ministeriö ehdotti lausunnossaan, että jatkovalmistelussa selkeytettäisiin markkinavalvonnan toimivallan ja viranomaisyhteistyön tarkastelua poikkeusluvan myöntämisessä. Ministeriön näkemyksen mukaan tämä ehdotus on huomioitu nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä.

Työ- ja elinkeinoministeriö päätti jatkovalmistelussa toimivaltakysymyksessä ratkaisuun, joka soveltuu radiolaitteisiin ja kuljetettaviin painelaitteisiin. Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa, että lakiesityksen ehdotusta, jonka mukaan poikkeusluvan myöntäjänä olisi voimassa olevassa lainsäädännössä säädetty markkinavalvontaviranomainen, jonka tehtäviin markkinavalvontakriisin kannalta olennaisiksi nimettyjen tuotteiden valvonta kuuluu. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että nykyisen markkinavalvontaviranomaisten toimivaltajaon tulee säilyä. Ministeriö katsoo, että markkinavalvontaviranomaisella on parhaat valmiudet, ammattitaito ja tiedot arvioida kriittisen

tuotteen turvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta. Kuljettavien painelaitteiden osalta markkinavalvontaviranomainen on Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Jos olisi kyse vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa tarkoitetusta radioaktiivisten aineiden kuljetukseen käytettävästä tuotteesta markkinavalvontaviranomaisena toimii Säteilyturvakeskus. Radiolaitedirektiivin osalta toimivalta markkinavalvonnassa jakaantuu kolmelle viranomaiselle: Liikenne- ja viestintävirastolle, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja Säteilyturvakeskukselle.

Poikkeuslupan hakijan on voitava osoittaa poikkeuslupan myöntävälle viranomaiselle tuotteen täyttävän olennaiset turvallisuusvaatimukset. Liikenne- ja viestintäministeriö yhtyy näkemykseen, jonka mukaan kriittisen tuotteen turvallisesta käytöstä on voitava riittävästi varmistua, jotta poikkeuslupa voidaan myöntää. Poikkeuslupan on sisällettävä mm. tiedot ja kuvaukset poikkeavista menettelyistä, joilla mm. turvallisuusvaatimusten täytyminen osoitetaan ja tuotteen jatkuva vaatimustenmukaisuudenarviointi varmistetaan. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että myönnetty kansallinen lupa olisi peruutettavissa esitetyn sääntelyn mukaisesti, ellei komissio ei ole laajennettu kansallista poikkeuslupa koko unionin alueelle.

Poikkeuslupan saaneen tuotteen merkintävaatimukset ja jäljitettävyyys

Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa ehdotettuja merkintävaatimuksia. Näin poikkeusmenettelyin markkinoille saatetut tuotteet voidaan tunnistaa ja jäljittää. Normaalioloissa kuljetettava painelaite on varustettava mm. TPED-direktiivin mukaisella pii-merkki, jos kyseinen kuljetettava painelaite täyttää säädetyt ja määrätyt turvallisuusvaatimukset ja sille on tehty tarvittavat vaatimustenmukaisuuden arvioinnit. Näin ollen lakiesityksessä on kielto pii-merkin käytölle. Lisäksi esitys sisältää asetuksenantovaltuudet hätätilaan liittyvään merkintävaatimukseen, mikä on kannettava.

Ilmoitettujen laitosten valvonta määräaikaisen hätätilanteen aikana

Lakiesityksessä säädettäisiin ilmoitettujen laitosten valvonnasta hätätilanteen aikana. Esityksessä ehdotetaan, että ilmoitetun laitoksen toiminnan valvonnasta hätätilanteessa vastaisi ilmoittamisesta vastaava viranomainen siten kuin ilmoitettujen laitosten valvonnasta erikseen säädetään. Myös veloitteiden laiminlyönti huomioitaisiin ilmoitetun laitoksen nimeämistä ja toimintaa koskeissa toimenpiteissä voimassa olevan sääntelyn mukaisesti. VAK-lain mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto hyväksyy kuljetettaviin painelaitteisiin liittyviä tarkastuslaitostehtäviä (vaatimustenmukaisuuden arviointeja) suorittavat ilmoitetut laitokset. Virasto ilmoittaa ne komissiolle ja valvoo laitoksia. Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa esitystä, jonka mukaan valvonnan, laiminlyöntien ja seuraamusten osalta noudettaisiin voimassa olevaa sääntelyä eikä tehtäisi muutoksia normaaliolojen toimivaltaan nähden.